

ONTWERPBESLUIT NATUURBESCHERMINGSWET 1998 VAN GEDEPUTEERDE STATEN
VAN GELDERLAND

Datum besluit : 24 juni 2016
Onderwerp : Natuurbeschermingswet 1998 – 2015-014970 – gemeente Oude
IJsselstreek
Activiteit : aanleg en gebruik windpark Den Tol met 9 windturbines te Netterden
Verlenen/weigeren : verlenen vergunning

Aanvrager : Windpark Den Tol Exploitatie B.V.
Zaaknummer : 2015-014970

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Windpark Den Tol Exploitatie B.V., Jonkerstraat 1, 7077 TT te Netterden, hierna te noemen aanvrager, van 10 november 2015 om een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, hierna de Nbw 1998.

Aanvraag en procesverloop

De aanvraag omvat de aanleg en het in werking hebben van een windmolenpark met 9 windmolens (zie kaart in bijlage 1) en is ter plaatse van de zuidelijkste turbine gelegen op 265 meter van de grens van het Natura 2000-gebied Unterer Niederrhein. De ashoogte ligt binnen een bandbreedte van minimaal 100 tot maximaal 139 meter, de rotordiameter heeft een bandbreedte van 112 tot 122 meter. Daarnaast worden naar alle molens kavelpaden aangelegd. Op de gondels van de turbines wordt luchtvaartverlichting aangebracht.

In een eerdere versie van het plan waren 10 windmolens voorzien. Hiervoor was een nieuw bestemmingsplan vastgesteld. Dit bestemmingsplan is door de Raad van State vernietigd. Mede naar aanleiding van deze uitspraak is het plan aangepast en besloten om de tiende, meest zuidoostelijk gelegen turbine niet te plaatsen.

Op 17 februari 2016 is het eerste ontwerp besluit gepubliceerd. Bij de publicatie hebben wij de fout gemaakt om alleen in Nederland te publiceren. Omdat we verzuimd hebben om ook in Duitsland te publiceren, hebben wij besloten om het ontwerp besluit opnieuw in zijn geheel te publiceren zowel in Nederland als in Duitsland. De aanvrager heeft van deze gelegenheid gebruik gemaakt om naar aanleiding van de reeds ingebrachte zienswijzen de keuzes en kwalificerende soorten in de passende beoordeling nader toe te lichten middels een memo. Dit memo wordt bij de hernieuwde tervisielegging van het ontwerpbesluit aan de stukken toegevoegd.

Op het eerste ontwerp-besluit zijn een aantal zienswijzes ontvangen van de volgende personen/instanties:

- Stadt Emmerich Am Rhein.
- Stichting TegenWind(molens) Netterden en omstreken.
- NABU-Naturschutzstation Niederrhein.
- Kreisverwaltung Kleve.

De reeds ingediende zienswijzen zullen wij meenemen in deze procedure. Uiteraard bestaat de mogelijkheid om nieuwe of aanvullende zienswijzen in te dienen.

De zienswijze van de Stichting TegenWind(molens) Netterden en omstreken hebben wij ook doorgestuurd naar de Raad voor ondernemend Nederland (RVO), omdat deze zienswijze ingaat op de ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet, waarvoor de minister van EZ het bevoegd gezag is.

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende stukken gebruikt:

- Ondertekend aanvraagformulier.
- Rapport Vlieggedrag van grutto's in plangebied windpark Den Tol van Bureau Waardenburg B.V. met kenmerk 14-177 d.d. 2-10-2014.

- Notitie Vlieggedrag van weidevogels in plangebied windpark Den Tol van Bureau Waardenburg B.V. met kenmerk 14-815/15.04113/CamHe d.d. 7-7-2015.
- Rapport Passende beoordeling windpark Den Tol van Arcadis met kenmerk 078471969.C definitief d.d. 6-11-2015.
- Rapport Contra-expertise van herziene Passende Beoordeling voor Windpark Den Tol van Alterra d.d. november 2015.

Op 10 mei 2016 heeft de aanvrager nog een memo gestuurd waarin nadere toelichting wordt gegeven op de behandelde soorten in de passende beoordeling. Dit memo is ook bij de beoordeling van de aanvraag betrokken. Dit betreft de memo Passende Beoordeling Windpark Den Tol van Arcadis d.d. 10 mei 2016.

Op deze vergunningaanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstellingen van het voor deze aanvraag relevante Natura 2000-gebied Unterer Niederrhein zijn vermeld op: <http://www.naturschutzinformationen-nrw.de/natura2000-meldedok/de/fachinfo/listen/meldedok/DE-4203-401> en het aanwijzingsbesluit van dit gebied door het Duitse Ministerie für Umwelt und Naturschutz, Landwirtschaft und Verbraucherschutz, zoals bekend gemaakt in het Duitse Ministerialblatt van 26 januari 2006.

Activiteit waarvoor vergunning wordt aangevraagd

De aanvraag omvat de aanleg en het in werking hebben van een windmolenpark met 9 windmolens en is gelegen op 265 meter van de grens van het Natura 2000-gebied Unterer Niederrhein.

In de aanvraag beschreven natuurwaarden

In het rapport "Passende beoordeling windpark Den Tol" zijn de volgende relevante natuurwaarden genoemd:

Broedvogels:

- grutto;
- wulp;
- tureluur;

Niet broedvogels:

- kolgans.

Daarnaast is in het memo van 10 mei 2016 beschreven hoe tot deze selectie is gekomen, waarbij ook is toegelicht dat de Wulp, evenals de Kievit, ook als pleisterende vogel in de beoordeling betrokken is.

Voor de andere Natura 2000-soorten, waaronder de soorten waarvoor het Natura 2000-gebied Unterer Niederrhein is aangewezen, heeft het projectgebied geen functie. Wij verwijzen hiervoor ook naar de toelichting op de passende beoordeling welke door Arcadis is geschreven en welke wij op 10 mei 2016 hebben ontvangen.

In de aanvraag beschreven relevante factoren

In het rapport “Passende beoordeling windpark Den Tol” zijn de volgende relevante factoren genoemd:

- oppervlakteverlies;
- verstoring door licht;
- verstoring door geluid;
- optische verstoring;
- verstoring door mechanische effecten (aanvaringsslachtoffers) ;
- versnippering/barrièrewerking;
- veranderingen populatiedynamiek.

In de aanvraag beschreven negatieve effecten van de gevraagde activiteiten

In het rapport “Passende beoordeling windpark Den Tol” zijn de volgende negatieve effecten beschreven.

Tureluur

De slachtofferkans is voor de tureluur minder dan 0,00 vogel per broedseizoen. Dat is zeker lager dan de 1% mortaliteitsnorm. Dit betekent dat een significant gevolg voor de instandhoudingsdoelstelling van de tureluur en dus een aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied niet op zal treden.

Ganzen

De capaciteit (draagkracht) van het projectgebied vermindert door aanwezigheid van windturbines. Het gebied wordt echter niet ongeschikt. In de omgeving liggen voldoende alternatieve foerageergebieden. Bij verstoring is voorzien dat voor ganzen zeker in de omgeving, maar mogelijk ook binnen het projectgebied nog voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig zijn

Er bestaat in sommige gevallen een ecologische relatie tussen gebieden binnen en buiten de begrenzing van Natura 2000-gebieden, omdat sommige populaties van Natura 2000-gebieden wel gebieden buiten de begrenzing gebruiken als leefgebied. Bij aantasting van gebieden buiten de begrenzing heeft dus mogelijk een doorwerking op de populaties binnen de Natura 2000-gebieden. Dit geldt het duidelijkst voor grasetende watervogels. Voor de Rijnakken vormt de omvang van binnendijkse foerageergebieden geen beperking voor de instandhoudingsdoelstellingen van grasetende watervogels van dit Natura 2000-gebied. Externe werking van handelingen en projecten in de binnendijkse gebieden vormen op dit punt geen bedreiging voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Dezelfde redenatie is te volgen voor Unterer Niederrhein vanwege de overeenkomsten tussen deze Natura 2000-gebieden. Het gaat in alle gevallen om hetzelfde riviersysteem van de Rijn(takken) en het cultuurlandschap vertoont veel overeenkomsten. Ook voor grasetende watervogels hier geldt dat buiten het Natura 2000-gebied meer dan voldoende foerageergebieden zijn voor de populatie grasetende watervogels binnen het Natura 2000-gebied.

Uit waarnemingen blijkt dat de trekroute voor ganzen in het gebied in noord-zuidrichting is. Vooral turbines in een lijnopstelling, dwars op de belangrijkste vliegroutes hebben een grote aanvaringskans. In de opstelling liggen de rijen met windmolens evenwijdig aan de vliegroutes van de ganzen. De afstand tussen de turbines is dusdanig groot dat de verwachting is dat vogels tussen de windturbines door vliegen en niet de lijnopstelling mijden. Doordat vogels tussen de windturbines door vliegen bestaat de kans op aanvaringen, aangezien de rotoren draaien op de vlieghoogte van ganzen. Uitgegaan is van passage van vijf windturbines per vlucht over het projectgebied.

De schatting is dat jaarlijks maximaal 91 kolganzen slachtoffers worden als gevolg van een aanvaring met de geplande turbines. Wanneer de mortaliteitsnorm wordt vergeleken met het aantal potentiële slachtoffers is geen overschrijding van de 1%-mortaliteitsnorm voorzien voor het Natura 2000-gebied Unterer Niederrhein. Deze 1% norm voor additionele sterfte dient er toe om te bepalen wat het effect van één enkel project is. Wanneer de 1% norm voor additionele sterfte niet wordt overschreden, is er volgens de norm geen enkel effect op de populatie.

In de passende beoordeling beschreven significante effecten van de gevraagde activiteiten

In het rapport “Passende beoordeling windpark Den Tol” zijn de volgende mogelijk significant negatieve effecten beschreven.

Grutto

Voor de grutto is berekend dat eens in de vijf jaar een vogel sterft als gevolg van een aanvaring met een windturbine van windpark Den Tol. Het is de vraag wat dit betekent voor de populatie van de grutto. De huidige populatie grutto's in het Natura 2000-gebied Unterer Niederrhein haalt nog niet de instandhoudingsdoelstelling van 100 – 105 broedparen. Sinds het jaar 2000 laat het aantal grutto's in de Hetter een stijgende lijn zien. Ondanks de stijgende lijn in de Hetter wordt voor het gehele Natura 2000-gebied de instandhoudingsdoelstelling nog niet gehaald (100-105 broedparen in de huidige situatie, doelstelling is 300 broedparen). Er is beschreven dat de slechte staat van instandhouding het gevolg is van het intensieve langgebruik (lage grondwaterstand en vroeg maaien van het gras). De instandhoudingsdoelstelling van 300 broedparen moet bereikt worden door een aangepast beheer, namelijk extensivering van het landgebruik (later maaien) en een verhoging van de grondwaterstand. Wanneer de instandhoudingsdoelstelling van de populatie (nog) niet is bereikt, kan ieder negatief effect op de omvang van de populatie leiden tot een aantasting van de natuurlijke kenmerken. De vraag is echter of het verwachte effect daadwerkelijk leidt tot het niet behalen van de instandhoudingsdoelstelling.

Wanneer in meer detail naar Unterer Niederrhein en de grutto wordt gekeken, dan zijn de volgende factoren aan te wijzen die de mortaliteit en het broedsucces van deze soort beïnvloeden:

- Verandering van landgebruik, in het bijzonder intensivering van graslandbeheer. Dit heeft drie effecten:
 1. Door bemesting groeit de vegetatie te snel en te dicht en bovendien komen minder bloemen en kruiden voor. Hierdoor neemt de voedselbeschikbaarheid voor jongen af.
 2. Maaibeheer en intensieve veeteelt sluiten niet goed aan bij de aanwezigheid van nesten en kuikens, waardoor een aanzienlijk deel verloren gaat. Bovendien gaat het maaien met grote machines snel en efficiënt waardoor de vluchtmogelijkheden voor kuikens beperkt zijn.
 3. De waterstanden dalen. Grutto's profiteren van een hoge waterstand omdat voedsel in de bodem, bijvoorbeeld regenwormen, dan bereikbaar is voor deze soort. Met dalende waterstanden komt het voedsel buiten bereik.
- Predatie. Hierbij gaat het om nestrovers waarbij vooral aan zoogdieren en kraaien moet worden gedacht. Wanneer de kuikens uit zijn gekomen, blijft de predatiedruk hoog, hoewel de druk wel verschuift van predatie door zoogdieren naar roofvogels en reigers. Predatiedruk is sterk afhankelijk van de aanwezigheid van predatoren en beschikbaarheid van voedsel en verschilt ook tussen jaren.

In de huidige situatie voldoet de populatie nog niet aan de instandhoudingsdoelstelling. Als gevolg van de windturbines ten noorden van het Natura 2000-gebied, is een additionele sterfte berekend van 0,2 vogels/broedseizoenjaar, hetgeen neerkomt op één slachtoffer in vijf jaar tijd. Dit is meer dan 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte van de lokale populatie, die 0,14 bedraagt. Het optreden van significante effecten als gevolg van het windpark Den Tol is met de beschikbare wetenschappelijke inzichten, mede gezien de ongunstige staat van instandhouding niet uit te sluiten. Het is nodig om mitigerende maatregelen te nemen om de effecten van het gebruik van windturbines te beperken, zodanig dat deze niet langer negatief zijn en de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast.

Eén tot enkele paren van de grutto zullen mogelijk worden verstoord (optische verstoring) door de aanwezigheid van de meest zuidoostelijke turbine. De instandhoudingsdoelstelling van de grutto wordt niet gehaald, en de Hetter is één van de belangrijkste broedgebieden van deze soort binnen het Natura 2000-gebied. Het mogelijk ongeschikt raken van een deel van het broedgebied kan gezien de ongunstige staat van instandhouding van de grutto leiden tot een aantasting van de instandhoudingsdoelstelling van de soort. Het is daarom nodig om mitigerende maatregelen te nemen om de effecten van de verstoring van de windturbines te beperken, zodanig dat deze niet langer negatief zijn en de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast.

Wulp

Er zijn sinds de aanwijzing van het Natura2000 gebied Unterer Niederrhein geen gegevens bekend over de populatieontwikkeling van de wulp in het Natura 2000-gebied als geheel of in de Hetter als deelgebied. In het MAKO, dat stamt uit 2011, staat dat er in de Hetter 7 broedparen van de Wulp voorkomen. De doelstelling voor het hele Natura2000-gebied bedraagt >50 broedparen, terwijl de actuele populatie een omvang heeft van 45 broedparen. Dat betekent dat de instandhoudingsdoelstelling (net) niet wordt gehaald. Voor de wulp is berekend dat er in de broedtijd eens in de 16 jaar een aanvaringsslachtoffer zal zijn (0,06 slachtoffer per jaar). Dit is veel lager dan de 1% mortaliteitsnorm van 0,24 voor het hele Natura 200-gebied, maar hoger dan de 1% mortaliteitsnorm voor de lokale populatie, die 0,06 bedraagt. Omdat er geen populatietrend bekend is, moet veiligheidshalve geconcludeerd worden dat significante gevolgen niet kunnen worden uitgesloten. Het is dus nodig om mitigerende maatregelen te nemen om de effecten van het gebruik van windturbines te beperken, zodanig dat deze niet langer negatief zijn en de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast.

Het aantal pleisterende Wulpen fluctueert sterk. Dit is afhankelijk van of er sprake is van zachte winters, waarin grotere aantallen pleisterende Wulpen in het Natura 2000-gebied verblijven. Het vaststellen van de omvang van de populatie kan daardoor niet precies worden bepaald, maar op basis van gemiddelden en Duits onderzoek naar het vlieggedrag van Wulpen rond windparken kan worden geconcludeerd dat de effecten van het windpark er niet toe zullen leiden dat de populatie lager zal worden dan bij de aanwijzing van het Natura 2000-gebied werd bepaald (1000). In de toegevoegde memo wordt dit nader toegelicht.

In de aanvraag voorgestelde mitigerende maatregelen

Het oorspronkelijke plan omvatte 10 windmolens. In de onderbouwing is nog uitgegaan van dit plan en zijn twee mogelijke maatregelen genoemd om significante effecten op de Grutto te voorkomen. Het betreft de volgende maatregelen:

- het stil zetten van de meest zuidoostelijk gelegen windturbine gedurende de kritische maanden voor grutto en wulp;
- het niet plaatsen van de meest zuidoostelijk gelegen windturbine.

De initiatiefnemer heeft er voor gekozen om de meest zuidoostelijke windturbine niet aan te vragen. De aanvraag voorziet dan ook in 9 windmolens in plaats van de eerder geplande 10 windmolens.

Het stilzetten van één windturbine gedurende de kritische maanden voor de weidevogels (maanden waarin balts- en paniekvluchten worden uitgevoerd) zorgt ervoor dat het aantal aanvaringslachtoffers afneemt tot onder de 1% mortaliteitsnorm. Nu deze windturbine niet wordt geplaatst wordt hier ruimschoots aan voldaan en zijn er geen negatieve effecten te verwachten ten gevolge van mortaliteit.

De optische verstoring als gevolg van de meest zuidoostelijke turbine kan op geen andere manier worden gemitigeerd dan door deze turbine niet te plaatsen. Wanneer deze turbine niet wordt geplaatst, is er geen sprake meer van verstoring van het broedgebied van de grutto in de Hetter. De verstoringsscoutour van de zuidwestelijke turbine loopt nog wel over de Hetter, dit deel van het gebied is echter zeer marginaal geschikt tot ongeschikt als broedgebied voor de grutto. Als gevolg van deze maatregel is er niet langer sprake van verstoring van broedgebied van de Grutto in de Hetter.

Deze conclusie wordt onderschreven in het rapport “Contra-expertise van herziene Passende Beoordeling voor Windpark Den Tol”. Daarin is aangegeven dat de kans op aantasting van de natuurlijke kenmerken van de omliggende Natura 2000-gebieden in voldoende mate wordt gereduceerd door de te nemen mitigatiemaatregel van het niet plaatsen van de 10^e turbine. Op basis van de best beschikbare wetenschappelijke gegevens zijn er geen schadelijke gevolgen te verwachten voor lokaal broedende weidevogels.

Cumulatieve effecten

Door de mitigerende maatregel te nemen, waarbij de meest zuidoostelijke windmolen niet wordt geplaatst, treden er geen effecten op. Cumulatieve effecten kunnen daardoor ook niet optreden.

Beoordeling van de effecten van de aanvraag op de instandhoudingsdoelstellingen

Wij onderschrijven de beoordeling van de effecten zoals deze zijn aangegeven in de aanvraag. Op voorhand zijn effecten van het windpark Den Tol in zijn oorspronkelijke opzet met 10 windmolens niet uitgesloten op beschermde weidevogel- en ganzensoorten van het nabijgelegen Natura 2000-gebied Unterer Niederrhein. Significante effecten ten gevolge van het oorspronkelijke plan zijn op voorhand niet uitgesloten voor weidevogels (grutto en wulp). Doordat het plan is aangepast en één windmolen is geschrapt treden geen significante effecten op. Tevens treden er geen effecten op ganzen en weidevogels op doordat de effecten van de windmolens op de populaties van de grutto, wulp, tureluur en kolgans onder de 1%-norm voor additionele sterfte blijven.

In de aanvraag zijn de werkzaamheden, waaronder heiwerkzaamheden, niet uitgebreid beoordeeld. Hierdoor is het onduidelijk hoe de geluidscontouren lopen van de heiwerkzaamheden. Om effecten op broedende weidevogels tijdens de uitvoering van met name heiwerkzaamheden uit te sluiten wordt hiervoor een voorschrift opgenomen.

Niet gebleken is dat er belangen aan de orde zijn zoals vermeld in artikel 19e sub c die in strijd zijn met verlening van de gevraagde vergunning.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande en de passende beoordeling hebben wij de zekerheid verkregen dat het project geen significant negatieve effecten heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van de betrokken Natura 2000-gebieden. Nu tevens de belangen zoals vermeld in artikel 19 e sub c Nbw 1998 niet aan de orde zijn, kan de vergunning worden verleend.

Besluit

Gedeputeerde Staten van Gelderland:
Gelet op de artikelen 19d-g en 43 van de Nbw 1998;

HEBBEN BESLOTEN

Windpark Den Tol Exploitatie B.V. een vergunning conform de beschrijving in de aanvraag te **verlenen**. Aan de vergunning worden de volgende voorschriften verbonden:

1. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden moet melding worden gedaan van de datum van start van de werkzaamheden bij de Provincie Gelderland, via emailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2015-014970 en de datum van start van de werkzaamheden.
2. Binnen twee weken na realisering van de activiteit/het project dient een gereedmelding te worden gedaan aan de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2015-014970.
3. Verlichting wordt uitsluitend gebruikt indien dit noodzakelijk is voor het veilig kunnen verrichten van de werkzaamheden en dient beperkt te worden tot het strikt noodzakelijke. De verlichting wordt zodanig opgesteld, afgesteld, ingericht en naar buiten toe afgeschermd, dat lichtstraling door direct licht buiten de locatie waar dat nodig is voor het verrichten van werkzaamheden wordt voorkomen.
4. Heiwerkzaamheden voor de oprichting van het turbinepark mogen alleen worden uitgevoerd buiten de periode 15 maart tot en met 31 juli.
5. Er worden maximaal 9 windmolens geplaatst zoals aangegeven op de kaart in bijlage 1.

N.B. Wij wijzen u er op dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet en regelgeving.

Zienswijzen

Gedurende de periode van terinzagelegging kunnen belanghebbenden schriftelijk of mondeling zienswijzen over het ontwerpbesluit naar voren brengen. Ingediende zienswijzen worden met het uiteindelijke besluit en de bijbehorende stukken ter inzage gelegd.

Schriftelijke zienswijzen kunnen worden gericht aan Gedeputeerde Staten van Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem, of aan post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer dat op de eerste bladzijde van het ontwerpbesluit staat vermeld. Voor een mondelinge zienswijze of toelichting over het ontwerpbesluit kan contact worden opgenomen met het Provincieloket (telefoonnummer (026) 359 99 99).

Wij maken u erop attent dat alleen beroep tegen het uiteindelijke besluit kan worden ingediend als de indiener ook een zienswijze heeft ingebracht tegen het ontwerpbesluit en men belanghebbende is.

De periode van terinzagelegging is te vinden onder de technische informatie van de kennisgeving. Deze kennisgeving is in te zien op website van Overheid.nl.

bijlage:

- Bijlage 1: Locaties van 9 windmolens

BIJLAGE 1

Locaties van 9 windmolens

